

ПРАВОВИЙ ВИМІР КОНСТИТУЦІЙНОЇ ТА КРИМІНАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

ПЕРШІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської дистанційної конференції,
присвяченої 20-річчю створення
економіко-правового факультету

27 квітня 2018 р.
м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ПРАВОВИЙ ВИМІР КОНСТИТУЦІЙНОЇ ТА КРИМІНАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

ПЕРШІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської дистанційної конференції,
присвяченої 20-річчю створення
економіко-правового факультету

*27 квітня 2018 р.
м. Одеса*

Одеса
Фенікс
2018

УДК 378.4(477.74):340(063)
3-41

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
економіко-правового факультету Одеського національного
університету імені І.І. Мечникова
(протокол №8 від 17 квітня 2018 року).

Відповідальність за зміст тез,
а також достовірність поданих даних несуть автори.

Укладачі:

кандидат юридичних наук, доцент А.В. Левенець,
старший викладач О.В. Нарожна.

За загальною редакцією:

доктора юридичних наук, професора Л.О. Корчевної;
кандидата юридичних наук, доцента І.А. Дришлюка.

- 3-41 Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі. Перші юридичні читання : збірка тез доповідей Всеукраїнської дистанційної наукової конференції, присвяченої 20-річчю заснування економіко-правового факультету (27 квітня 2018 року, м. Одеса) / За заг. ред. Л.О. Корчевної, І.А. Дришлюка ; уклад. А.В. Левенець, О.В. Нарожна — Одеса : Фенікс, 2018. — 212 с.
Укр., рос. та англ. мовами.

ISBN 978-966-928-271-2

УДК 378.4(477.74):340(063)

Збірку тез доповідей підготовлено за матеріалами Всеукраїнської дистанційної наукової конференції, присвяченої 20-річчю заснування економіко-правового факультету, яка відбулась в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова 27 квітня 2018 року.

Призначено для науковців і практиків, аспірантів та студентів з юридичних спеціальностей.

ISBN 978-966-928-271-2

© Одеський національний
університет імені І.І. Мечникова,
2018

© ПП «Фенікс», оформлення, 2018

В.В. Гладкий,
*магістр права, асистент кафедри управління безпекою,
правоохоронної та антикорупційної діяльності
ННІП ім. князя Володимира Великого*

*Науковий керівник: В.О. Заросило, д-р юрид. наук, проф., завідувач
кафедри управління безпекою, правоохоронної та антикорупційної
діяльності ННІП ім. князя Володимира Великого*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ТА ЇЇ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ

Питання про децентралізацію влади, її ідеології та практичне втілення завжди викликало гостру дискусію серед учених та експертів-практиків. Разом з тим, особливу роль в цій суперечці відіграє також відповідний «діалог» з даного приводу між центральною та місцевою владою, в якому кожна зі сторін відстоює власне бачення реалізації відповідної реформи. Практично повсюдно можна помітити, що найбільш дискусійним питанням у цій дискусії є проблема готовності держави до здійснення зазначеної реформи: з одного боку, керівники місцевих органів влади критикують надмірну концентрацію повноважень і «фінансового контролю» в руках центрального уряду; з іншого боку, представники центральної адміністрації критикують місцеву владу за недостатньо ефективну реалізацію власних повноважень і порівняно невисоку якість потенціалу персоналу, а, відповідно, – неготовність влади на місцях виконувати ще більший обсяг повноважень належним чином. На думку Б.Ф.Д. Барретта, цей антагонізм частково пов'язаний із досить широким спектром існуючих уявлень про те, чим є найбільш підходящі форми міжурядових відносин, а також розподіл влади та децентралізації [1, с. 34].

Проте, аналізуючи спеціальну літературу, можна переконатися у тому, що переважна частина авторитетних економістів, правознавців і політологів, а також міжнародних експертів переконані у тому, що децентралізація – це оптимальне рішення проблем публічного управління [2]. Власне, так само і Б.Ф.Д. Барретт звертає увагу на те, що децентралізація, наприклад, в Японії, активно здійснювана в цій державі з 2000-х рр., розглядалася в якості «рецепта від хвороб, що стоять перед сучасною японською системою управління» [1, с. 33]. Досить схожими можемо знайти підходи до розуміння практичного значення децентралізації в Україні й серед українських вчених. Зокрема, академік НАПрН України проф. О.В. Скрипнюк вважає, що децентралізація є «однією з форм розвитку демократії, що дає змогу

за збереження єдності держави та її інститутів розширити місцеве самоврядування, активізувати населення для забезпечення власних потреб та інтересів, звужити сферу впливу держави на суспільство, замінюючи цей вплив механізмами саморегуляції, виробленими самим суспільством, зменшити витрати держави й платників податків на утримання держапарату» [1, с. 23]. У свою чергу вчений-психолог Г.А. Гайдукевич вказує на те, що, хоча сьогоднішня політична влада й гостро критикується за недбалість реформ (хоча критика цілком виправдана [3]), децентралізація є однією з найбільш бажаних реформ, адже саме за її рахунок «вперше створюються реальні умови законним шляхом зруйнувати тоталітарний принцип побудови України і поступово перейти до побудови демократичного суспільства за зразком найбільш цивілізованих держав у світі» [4, с. 24].

У цьому контексті примітним буде зауваження проф. Г.П. Лотера, викладене ним ще в 1969 р. Американський вчений помітив, що децентралізація влади в США, як правило, розглядається в якості специфічної американської концепції управління, котра у відносно високій мірі пов'язана із американською культурою. З огляду на це проф. Г.П. Лотер вважає, що означений факт є серйозною підставою для того, щоб з обережністю ставитися до ідеї поширення концепції децентралізації по всьому світу, без урахування специфіки країн, в яких Сполучені Штати культивують цей концепт (особливим чином це стосується країн, що розвиваються). Так, ще 50 років тому вчений звертав увагу на те, що в американській історії можна знайти низку прикладів реалізації різних програм допомоги іноземним державам, заснованих виключно на концепції децентралізації влади, які були приречені на провал, «тому що у культурному плані вони не мали сенсу» [5, с. 368]. Отже, можна припустити, що децентралізація – це благо, але не для всіх. Тому, виникає закономірне питання: чи є благом децентралізація влади для України, визнаної на даний момент державою з ринковою економікою?

Звернемо увагу на те, що, приміром, проф. Скрипнюк наголошує на тому, що децентралізація влади в Україні може призвести до низки негативних наслідків (поглиблення регіональних ідентичностей серед населення, сепаратистських настроїв у окремих регіонах; посилення сваволі чиновників та місцевих еліт тощо), утім проведення відповідної реформи є нагальним [2, с. 24]. Ми, у свою чергу, вважаємо, що проведення реформи місцевого самоврядування у контексті децентралізації влади буде мати свої переваги та певні негативні наслідки. Основною перевагою децентралізації влади є те, що в умовах кризових явищ, що мають місце в Україні, а також «ресурсного прокляття» (не викликає сумнівів, що саме під час безпекової кризи це «прокляття» може бути найліпшим чином реалізоване), в державі буде уповільнюватись динаміка авторитаризму (як наслідку

«ресурсного прокляття»), а держава, втрачаючи ознаки «правової», буде залишатись демократичною.

Утім, слід мати на увазі, що місцеві чиновники в більшій мірі сприйнятливі до корупції, аніж їх колеги з центральних органів влади [6]. Це пояснюється суттєвою різницею у рівні кваліфікації, масштабі публічності (в даному випадку мається на увазі постійне перебування чиновників високого рівня в широкому полі зору громадськості, яка зацікавлена в контролюванні цих чиновників і здатна здійснювати цей контроль, зокрема, задіявши ЗМІ; найважливіше значення тут також відіграє репутація відповідних суб'єктів) і правової культури місцевих чиновників й посадових осіб з центральних органів влади.

Відтак, серед негативних наслідків децентралізації влади слід назвати отримання регіональними кланами реальної можливості для власного укрупнення та зміцнення, зокрема, й за рахунок: купівлі місцевих чиновників та переналаштування їх діяльності на діяльність в інтересах відповідних кланів; отримання доступу до бюджету, що є наслідком бюджетної децентралізації, а також до усіх ресурсів відповідного регіону, які є у сфері відання місцевих органів влади чи які здатні «перевести» їх у власність відповідного клану; утвердження провінційного протекціонізму, що є локальним проявом корупції.

Підсумовуючи викладене зазначимо, що стимуляція панування корупції у державі, її динамічне культивування, трансформація, видозмінення не є явищем і процесом, що існують самі по собі. Децентралізація, що реалізується в корумпованій державі, неодмінно викривляє сутність такого блага, як децентралізація. Децентралізація влади в корумпованій державі – це спосіб побудови удільних князівств, котрі, зміцнившись за рахунок регіональних ресурсів та численних корупційних схем, будуть протиставляти себе пануючому в державі клану, що ми зможемо спостерігати у недалекоглядній перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Barrett V.F.D. Decentralization in Japan: Negotiating the Transfer of Authority // *Japanese Studies*. 2000. Vol. 20(1). P. 33–48. DOI: 10.1080/10371390050009057.
2. Скрипнюк О.В. Децентралізація влади як чинник забезпечення стабільності конституційного ладу: теорія й практика // *Віче*. 2015. № 12. С. 22–24.
3. Гладкий В.В. Долгосрочные перспективы преобразований в Украине в свете антикоррупционной политики // *Юридичні науки: проблеми та перспективи: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Івано-Франківськ, 19–20 трав. 2017 р.): у 2-х ч. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2017. Ч. 2. С. 50–53.*

4. Гайдукевич Г.А. Децентралізація: психологічні та деякі інші аспекти впровадження // Актуальні проблеми соціального управління в Україні за умов глобалізації: зб. наук. робіт / за ред. Т.В. Семенюк, С.М. Коляденко, Н.П. Павлик]. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. С. 24–28.

5. Lauter G.P. Sociological-cultural and legal factors impeding decentralization of authority in developing countries // *Academy of Management Journal*. 1969. Vol. 12, No. 3. P. 367-378. DOI: 10.2307/255183.

6. Hladky V.V. The Manifestation of Corruption in Eastern Europe // *Traektoriv Nauki = Path of Science*. 2018. Vol. 4(1). P. 4001–4012. DOI: 10.22178/pos.30-5.

DOI: 10.5281/zenodo.1170431